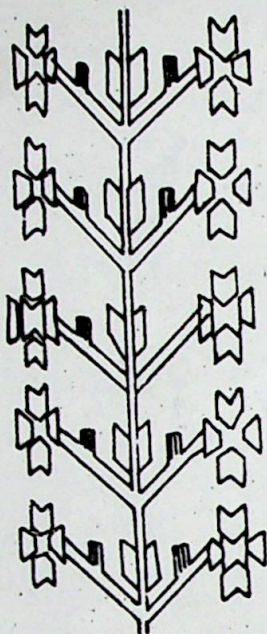

TEZAVUL
ETNO-FOLCLORIC
DIN MOLDOVA

Prezentul instrument de lucru s-a alcătuit
pe baza propunerilor și sugestiilor primite de la
cei mai mulți dintre colaboratori. Ordonarea și
sistemizarea materialelor, precum și redactarea
definitivă au fost făcute de **ION H. CIUBOTARU**

ACADEMIA ROMÂNĂ - FILIALA IAȘI
Institutul de Filologie Română
"Alexandru Philippide"

ACADEMIA DE ȘTIINȚE A REPUBLICII MOLDOVA
Institutul de Etnografie și Folclor

TEZAVRUL ETNO-FOLCLORIC DIN MOLDOVA

R E C O M A N D Ă R I

DESTINATE COLABORATORILOR

IAȘI - CHIȘINĂU, 1992

ARGUMENT

Tezaurul etno-folcloric este o lucrare a cărei lipsă continuă să se resimtă în literatura noastră de specialitate. Pare aproape paradoxal, dacă ne gândim că la noi, de-a lungul timpului, domeniul culturii populare a fost poate cel mai insistent abordat. Într-adevăr, încă din a doua jumătate a secolului trecut, s-a cules și s-a publicat foarte mult, s-au conturat coordonatele esențiale ale unei metodologii științifice de investigare a terenului, s-au pus bazele unor fonduri documentare foarte importante. Și cu toate acestea, preocupările consemnate pe acest tărâm au continuat decenii în șir să penduleze între rigoare și amatorism. Explicațiile sînt desigur numeroase, dar nu vom insista asupra lor, considerîndu-le bine cunoscute.

Trebuie să observăm însă că și atunci cînd cercetările folclorice, etnografice sau de artă populară au început să aibă un caracter sistematic, organizat, desfășurîndu-se în cadrul unor instituții de profil, rezultatele, raportate la fenomenul general, au continuat să rămînă neconcludente. Mulți dintre specialiști s-au orientat cu precădere spre zonele etno-folclorice mai conservatoare, adesea spectaculoase chiar, lăsînd la o parte arii întregi despre care multă vreme s-a crezut, eronat firește, că sînt lipsite de interes în această privință. Este contextul în care a fost inclusă și o foarte însemnată parte din Moldova istorică, în ciuda faptului că în acest spațiu s-a insistat încă de timpuriu asupra importanței deosebite a poeziei noastre populare și tot aici a apărut, în urmă cu un secol, valoroasa revistă de folclor "Șezătoarea".

Referitor la cultura populară din Moldova - acest străvechi, binecuvîntat și (poate tocmai de aceea) atît de îndelung încercat

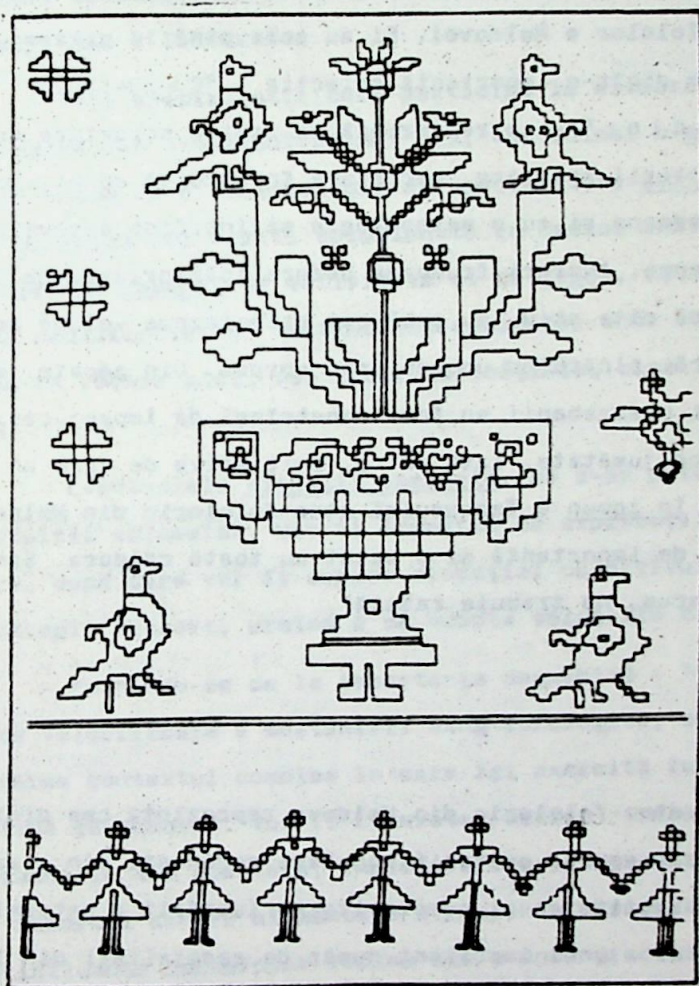
pământ românesc - sînt foarte multe lucruri de spus. Aici, parcă mai mult decît în alte părți, slujitorii zeloși ai mai-marilor vremii au făcut tot ce le-a stat în putință, pentru a abate interesul de la atari preocupări. Nu trăsăturile definitorii ale civilizației noastre tradiționale interesau, ci acele searbăde indicii ale unei așa-zise "nivelări" etnoculturale, menită să contribuie la depersonalizare, la dispariția treptată a specificului național.

Așa după cum s-a arătat, interesul pentru patrimoniul culturii populare din Moldova s-a manifestat încă de timpuriu și a avut de-a lungul anilor o anumită constanță. Stau mărturie în acest sens numeroasele periodice în care s-a publicat folclor, volumele de etnografie și artă populară, fondurile de manuscrise (majoritatea inedite) aflate în posesia unor instituții de cultură, colecțiile particulare etc. Există, așadar, un material documentar extrem de bogat, dar care prezintă o seamă de inconveniente ce nu pot fi trecute cu vederea.

Avînd o proveniență atît de diversă, materialele folclorice, etnografice sau de artă populară la care ne referim sînt, înainte de toate, foarte inegale ca valoare și importanță. Distanța dintre capodoperă și kitsch sau dintre piesa de referință și falsul grosolan se dovedește a fi adesea foarte mică. În această privință, clarificările și delimitările specialistului sînt absolut necesare.

În al doilea rînd, materialele existente nu acoperă decît în parte spațiul pe care îl avem în vedere. Este nevoie deci de cercetări suplimentare, care să permită formularea unor observații și concluzii fără echivoc. În fine, chiar dacă multe dintre sursele amintite ar fi fără cusur, neajunsul principal constă în faptul că nu o dată, dintr-un motiv sau altul, ele continuă să rămînă foarte greu accesibile.

Tezaurul etno-folcloric va înlătura, sperăm, toate neajun-
surile enumerate mai sus, devenind astfel nu doar o **sursă-reper**
pentru cei interesați de folclor, etnografie sau artă populară, ci
o lucrare fundamentală asupra culturii populare românești.

RECOMANDĂRI GENERALE

I. Preambul

Cu aproape doi ani în urmă, reputatul etnolog Paul H. Stahl spunea într-un interviu: "Cunosc foarte bine și apreciez mult activitatea cercetătorilor de la Iași, care lucrează în cadrul Arhivei de etnografie și folclor a Moldovei. Ei au scos până în prezent nouă sau zece volume dintr-o importantă colecție - "Caietele Arhivei de Folclor" - ce reprezintă de fapt o cercetare monografică asupra culturii populare, cercetare înfăptuită cu mijloace de investigație moderne și cu o metodologie științifică adecvată. Am auzit, de asemenea, lucruri frumoase despre folcloriștii de la Chișinău care, după cîte știu, au publicat șaisprezece volume de literatură populară, alcătuiind un adevărat corpus. Din păcate, atât ieșenii cît și basarabenii au fost constrinși de împrejurări să facă un lucru pe jumătate. Iată de ce, inițiativa de care am auzit, a elaborării în comun a Tezaurului etno-folcloric din Moldova mi se pare extrem de importantă și o salut cu toată căldura. Șansa ce se profilează acum, nu trebuie ratată".

*

*

*

- Tezaurul etno-folcloric din Moldova reprezintă cea dintîi încercare de sinteză asupra culturii populare românești din această parte a țării. Vastitatea și complexitatea lucrării a determinat gruparea în jurul ei a unui important număr de specialiști din Iași, Chișinău, Cernăuți, Cluj și București, dispuși să-și unească pri-

ceperă și eforturile pentru ca acest important proiect să poată fi materializat.

- Volumele ce vor apărea în cadrul Tezaurului sînt destinate specialiștilor (folcloriști, etnografi, sociologi, lingviști, muzicologi, istorici, esteticieni, plasticieni), dar și tuturor celor interesați de cunoașterea acestui valoros patrimoniu al civilizației populare tradiționale românești. Se va avea deci în vedere largă accesibilitate a lucrărilor.

- Toți specialiștii care participă la elaborarea volumelor ce vor apărea sub genericul de mai sus, vor folosi o metodologie unică și vor opera cu o terminologie de specialitate unitară. Neconcordanțele de orice fel vor fi soluționate în cadrul unor dezbateri profesionale (pe domenii de activitate și pe teme), ușurîndu-se astfel munca redactorilor și evitîndu-se adoptarea unor soluții discutabile. Se au în vedere aici, mai ales, definițiile, clasificările și zonările.

- Eventualele situații speciale, ce s-ar putea ivi pe parcursul alcătuirii volumelor, vor fi însoțite de explicații clare, convingătoare, după care vor fi supuse discuției colectivului de coordonare a întregii lucrări, urmînd a se adopta soluțiile cele mai potrivite.

- Pornindu-se de la importanța deosebită a Tezaurului, ca formă de valorificare a moștenirii etno-folclorice, se va avea în vedere mereu contextul complex în care își exercită funcțiile creația artistică țărănească. Vor fi relevate, astfel, implicațiile rituale și ceremoniale ale acesteia, împrejurările în care este pusă în valoare, raportul dintre elementele străvechi, moștenite, și cele apărute sub influența popoarelor vecine sau a unor grupuri etnice conlocuitoare, mutațiile ivite în funcționalitatea și semnificațiile unor

obiecte rituale etc. Nu vor fi neglijate consecințele perioadei "nivelare" etnoculturală.

- Un loc aparte îl vor ocupa aspectele socio-folclorice: impactul colectivizării, deportările, schimbările survenite în structura satelor contemporane, proliferarea mijloacelor mass-media și consecințele acestui fenomen, concursurile folclorice, mișcarea artistică de amatori etc.

II. Surse documentare

Pentru toate volumele planificate să apară în această amplă colecție, sursele documentare sînt următoarele:

1. Rezultatele cercetărilor de teren efectuate de fiecare autor în parte;
2. Arhivele institutelor de specialitate din Iași, Chișinău și București;
3. Arhivele constituite în cadrul universităților din Chișinău, Cernăuți și Iași;
4. Fondurile și colecțiile de manuscrise inedite aflate în Iași, Chișinău, Cernăuți, București și, îndeosebi, în cadrul Arhivei de Folclor a Academiei (Fondul "Ion Mușlea") din Cluj;
5. Colecțiile muzeelor de etnografie și de artă populară din Iași, Chișinău, Cernăuți, precum și din alte orașe ale Moldovei istorice. O atenție specială se va acorda muzeelor din București, în colecțiile cărora se păstrează piese etnografice și de artă populară din Basarabia;
6. Colecțiile particulare ce cuprind documente etno-folclorice din Moldova;
7. Revistele de specialitate și cele de cultură generală

în care apar materiale folclorice sau etnografice din Moldova;

8. Volumele de etnografie și folclor, ca și albumele de artă populară. O atenție specială se va acorda acelor surse bibliografice care au avut o circulație restrinsă și sunt astăzi cvasinecunoscute. Acestea din urmă vor putea fi folosite și pentru selectarea unor piese cu valoare antologică;

9. Colecțiile de stampe, colecțiile de cărți poștale ilustrate și chiar de timbre, având o tematică axată pe folclor, etnografie sau artă populară.

- Fiecare volum în parte va trebui să reprezinte o monografie edificatoare și convingătoare asupra fenomenului studiat. Este obligatorie, deci, abordarea cu seriozitate și probitate profesională a tuturor surselor documentare existente.

- În cazul fiecărei teme abordate, se va avea în vedere cuprinderea, pe cât posibil, exhaustivă a problematicii respective. Cunoașterea materialului în toată vastitatea și complexitatea sa, clasificarea și comentarea documentelor etno-folclorice după criterii științifice bine precizate sînt garanții pentru formularea unor concluzii clare asupra patrimoniului culturii populare din Moldova, a particularităților pe care aceasta le relevă, asupra creativității poporului nostru.

- Toate volumele ce vor apărea în cadrul acestei importante colecții vor avea un caracter monografic și nu antologic. Este obligatorie deci indicarea tuturor variantelor, cu marcarea precisă a izvoarelor în care acestea se află. Nu vor fi luate în discuție variantele folclorice contrafăcute sau piesele etnografice și de artă populară avînd o valoare îndoielnică.

- Nu trebuie pierdut din vedere că o parte din aceste surse

sint lacunase, unele au fost întocmite după metode inadecvate, altele sint mistificate etc. Aceste aspecte nu vizează doar lucrările publicate, ci și alte fonduri, cum ar fi muzeele alcătuite în virtutea sarcinilor de serviciu, colecțiile particulare făcute din snobism și așa mai departe. Prin urmare, nici una din sursele documentare nu va fi pusă aprioric sub semnul întrebării, dar nici nu va fi utilizată fără discernămint.

- Avînd în vedere observațiile de mai sus, se recomandă lărgirea substanțială a spațiului acordat cercetărilor contemporane, îndeosebi a celor ce s-au efectuat nemijlocit de către specialiștii angajați la elaborarea Tezaurului, care au folosit o metodologie științifică modernă, corespunzătoare exigențelor actuale. Sint recomandabile, de asemenea, raportările la bibliografia străină, care abordează subiecte apropiate de tema cercetată.

SIGLELE principalelor fonduri documentare

- AF** = Arhiva de Folclor a Institutului de Etnografie și Folclor, CHIȘINĂU.
- AFC** = Arhiva de Folclor a Institutului de Folclor, CLUJ.
- AFMB** = Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei, din cadrul Institutului de Filologie Română "Al. Philippide", IAȘI.
- AIEF** = Arhiva de Folclor a Institutului de Etnografie și Folclor, BUCUREȘTI.
- ASF** = Arhiva de Folclor a Seminarului de Folclor din cadrul Facultății de Litere a Universității "Al.I.Cuza", IAȘI.
- ME** = Muzeul Etnografic din CHIȘINĂU.
- MEM** = Muzeul Etnografic al Moldovei, IAȘI.

MS = Muzeul Satului, BUCUREȘTI.

MTP = Muzeul Tehnicii Populare, SIBIU.

MȚR = Muzeul Țăranului Român, BUCUREȘTI.

* * *

STRUCTURA volumelor

- Toate volumele planificate să apară sub genericul Tezaurului vor avea următoarea structură:

- Introducere
- Notă asupra ediției
- Abrevieri
- Corpus de documente
- Note și comentarii
- Ilustrații
- Bibliografie
- Indici
- Glosar
- Rezumat
- Hărți
- Sumar

- Fiecare temă va fi tratată pe un spațiu variind între 500 și 1000 de pagini tipărite, formatul 30/22 cm.

- Corpusului de documente li vor fi rezervate 2/3 din totalul numărului de pagini.

- Spațiul tipografic va fi acordat diferențiat, în funcție de valoarea și importanța temei, atât în contextul culturii noastre populare, cât și pe plan universal. Numărul de pagini dactilogra-

fiate propuse inițial pentru fiecare volum în parte va putea fi diminuat ori sporit, în raport cu rezultatele finale ale cercetărilor

Introducerea

La redactarea studiului introductiv se vor avea în vedere următoarele aspecte:

- Evitarea fragmentării textului prin folosirea excesivă a paragrafelor;
- Referirile la sursele bibliografice teoretice se vor face prin comentarii sau parafrazări și nu prin folosirea abuzivă a citatelor;
- Citatele trebuie să fie succinte, clare și mai ales edificatoare pentru ideea sau problema în sprijinul căreia au fost invocate;
- Toate citatele se dau între ghilimele. Versurile nu se vor dactilografia unele sub altele, ci în continuare, fiind despărțite prin bare. Ex. "Cite păsări sînt venite, /Nu-s ca mine de scîrbite, / Cite păsări sînt vîrgate, /Nu-s ca mine supărate..." etc.;
- Irimiterile la sursele bibliografice se vor face prin sistemul siglelor de largă circulație, menționîndu-se doar numele autorului, anul în care a apărut lucrarea citată și pagina, toate acestea fiind încadrate între paranteze rotunde. Ex. (Eliade, 1962, p.196);
- Bibliografia siglată, sistematizată în ordine alfabetică, va fi așezată la sfîrșitul volumului;
- Acolo unde în abordarea unei probleme există puncte de vedere controversate autorii vor subscrie la una din soluții, motivîndu-și succint opțiunea;
- Se vor evita formulările prolixe, repetițiile, divagațiile,

ca și liricizarea excesivă, toate acestea fiind în detrimentul stilului științific;

- Atît în cazul creațiilor folclorice (literare, muzicale și coregrafice), cît și al unora dintre compartimentele artei populare, studiile monografice care li se consacră vor trebui să cuprindă, printre altele, definiții, referiri la geneză, vechime, arii de răspîndire, succinte caracterizări și comentarii, descrieri (rezumate) ale celor mai importante variante, analize ale particularităților artistice, precizări asupra ariilor de răspîndire, sublinieri ale elementelor distincte, relevarea cercetărilor de referință, a influențelor asupra artei culte etc.;

- Studiile pot cuprinde și rezultatele unor cercetări experimentale. Ce constatări se fac în cadrul unor investigații efectuate într-o localitate la un interval de 25-30 de ani? Dar în cazul abordării aceluiași informator la o distanță mai mare de zece ani? Și exemplele de acest gen ar putea continua.

Nota asupra ediției

- În cadrul Notei asupra ediției, ce va însoți fiecare volum din colecție, vor fi precizate cu claritate criteriile de selecție și alcătuire, astfel încît cititorul să fie edificat pe deplin asupra tuturor compartimentelor lucrării. Tot aici vor fi menționate și eventualele probleme cu care s-au confruntat autorii, motivîndu-se soluțiile adoptate. Un loc aparte îl vor ocupa transcrierile fonetice.

Transcrierile

- În cazul textelor folclorice sau a documentelor etnografice și de artă populară ce se reproduc după manuscrise ori publicații

de epocă, în care diferențele de grafie se datorează nu numai notației nesigure, sistemelor ortografice etc., ci și nivelului diferit de stăpânire a limbii scrise de către culegători, se va ne seama de toate aceste aspecte.

- Orice fel de clarificări și precizări ortografice vor avea în vedere uzanțele ortografiei actuale.

- Ca și în cazul transcrierilor de pe benzile de magnetofon (sau cu alte mijloace moderne de înregistrare) se va urmări o cât mai firească așezare a textului în pagină: marcarea dialogului, rînduirea în versuri a formulelor inițiale, mediane sau finale și, îndeosebi, asigurarea unei punctuații corecte și la zi.

- Orice omitere va fi indicată cu consecvență între paranteze drepte.

- Passajele sau cuvintele greu lizibile ori lecturile nesigure vor fi marcate prin semne de întrebare așezate între paranteze rotunde.

- Greșelile evidente vor fi corectate tacit.

- Punctuație este obligatorie și va fi stabilită de cel ce transcrie textele, evident ținîndu-se cont de normele gramaticale în vigoare.

- Textele folclorice vor fi transcrise de pe benzile de magnetofon așa cum se aud. Ex. "- Împarați, zici, dacă nu-m prinz pești istic, eu mori!" Sau: "Ajunge ea acolo. Ie di asta rupé hai-nili; cîn meré încolo nu iara așa obosiți".

- După cum se știe, elementele dialectale se întrepătrund adesea cu cele de limbă literară în pronunția contemporană a oamenilor de la țară. Evidențierea acestui fenomen, mai mult sau mai pu-

țin frecvent, nu înseamnă în consecvență în reproducerea unui text de folclor, ci sublinierea unei realități. De aceea:

a. Se va evita uniformizarea textelor prin literarizarea excesivă a pronunției;

b. Nu se vor folosi semnele diacritice pentru marcarea anumitor fonetisme. (Particularitățile dialectale moldovenești vor fi precizate în mostre de transcrieri fonetice, redactate de specialiști și incluse în nota asupra ediției);

c. Se vor evita transcrierile deformate de tipul: și mai fași? pentru ci mai faci? etc.

- Este recomandabil ca incertitudinile de orice natură să fie evitate. Dacă apar totuși, ele trebuie marcate întotdeauna prin sublinierea cuvântului sau a sintagmei respective, după care se va pune semnul întrebării între paranteze rotunde. Avem în vedere mai ales neclaritatea unora dintre cuvintele ce se transcriu de pe benzile de magnetofon. Ex. "Trece-un voinic moldovan,/Pe-un cal galbăn drimbăvan(?)".

- Intervențiile în structura pieselor folclorice sau a textelor-convorbiri, în sensul "îndreptării" anumitor cuvinte sau forme, sînt interzise cu desăvîrșire. Orice abatere de la acest principiu ferm, statuat încă din a doua jumătate a secolului trecut, denotă incompetență profesională și duce la eliminarea autorului respectiv de la tema la care lucrează.

- Eventualele greșeli de transcriere, de tipar sau (în cazul materialelor de pe benzile magnetice) de exprimare etc., toate acestea, deci, vor fi precizate în note, iar formele corecte propuse de autori se vor încadra între paranteze drepte.

Corpusul

- Scopul corpusului de documente (folclorice, etnografice sau de artă populară) este acela de a face cunoscut tezaurul etnofolcloric din Moldova în forma sa autentică.

- Corpusul va trebui să cuprindă, în primul rând, documentele reprezentative pentru Moldova, indiferent din ce surse vor fi extrase. Nu înseamnă că aceste colecții de documente vor avea un caracter "purist". Dimpotrivă, corpusul va trebui să reflecte, pe spații adecvate, toate fenomenele de interferență ce se constată în planul culturii populare dintr-un anumit spațiu (zonă, arie etc.). Evident, toate aceste chestiuni vor fi însoțite de explicații și interpretări științifice, formulate cu responsabilitate și competență.

- Selecția pieselor pentru fiecare volum în parte va avea la bază, în primul rând, criteriul estetic. În același timp însă va fi acordată o atenție specială materialelor inedite, precum și acelor care pot să corecteze anumite opinii anterioare inexacte (aria de răspindire a unor genuri sau categorii folclorice, frecvența unor ornamente, opțiunea satului pentru creații de un gust îndoielnic etc.).

- În cazul pieselor care sînt cunoscute în literatura de specialitate sub denumiri consacrate, acestea se vor păstra, urmînd ca denumirile mai puțin cunoscute, identificate pe parcursul cercetărilor, să fie consemnate și comentate în note.

- Dacă anumite creații folclorice din Moldova, îndeosebi cele foarte importante, cum ar fi baladele Miorița, Meșterul Manole, Toma Alimoș, unele basme etc. au fost traduse în limbi străine,

traducerile respective vor fi comentate, cu plusurile și minusurile pe care le relevă. La fel se va proceda și în cazul unor obiecte de etnografie sau artă populară, din spațiul de care ne ocupăm, incluse în colecții sau albume străine (vezi mai ales problema scoartelor basarabene).

- Nu vor fi reținute pentru corpus piesele cu localizări nesigure sau echivoce. Ex. Satul Adîncăta (Suceava ? Ilfov ? Constanța ? Teleorman ?).

- În mod cu totul excepțional vor putea fi luate în discuție textele folclorice sau obiectele etnografice de reală valoare artistică sau documentară, pentru care există dovezi sigure că provin din Moldova, chiar dacă nu se poate indica cu precizie localitatea ori zona.

- Variantele pieselor cuprinse în corpus se vor da în ordine cronologică, indicîndu-se toate datele referitoare la sursele din care provin și, totodată, stabilindu-se o ierarhie valorică.

- Aria de răspîndire a unor genuri, tipuri, motive etc., precum și frecvența unora dintre aceste categorii pe spații mai restrinse vor fi indicate diferențiat: pentru piesele folclorice selectate, variantele vor fi precizate la finele fiecărei piese în parte, iar în cazul documentelor etnografice sau de artă populară, trimiterile se vor face la sfîrșitul unei secțiuni sau categorii de piese. Și într-un caz și în celălalt, va fi marcată mai întîi frecvența variantelor în spațiul moldovenesc și apoi în celelalte zone ale țării. Sînt recomandate, de asemenea, raportările la bibliografia de specialitate din alte părți ale lumii, îndeosebi la aceea din perimetrul sud-est european.

- Trimiterile bibliografice - atât cele din cadrul studiului introductiv, cât și cele referitoare la variantele pieselor incluse în corpus - vor evidenția un punct de vedere critic. Procedându-se astfel, se vor contura unele delimitări valorice necesare și, în același timp, opțiunile autorilor vor căpăta o solidă fundamentare științifică.

Ilustrațiile

- În alcătuirea lucrărilor de etnografie și artă populară se va acorda o atenție sporită aspectului grafic al volumelor. Fotografiile alb-negru și, îndeosebi, cele color, selectate pentru a fi reproduse, vor fi realizate în condiții tehnice ireproșabile.

- Corpusul de documente (fotografii, desene, schițe etc.) va fi ilustrativ pentru toate compartimentele și aspectele problemei abordate.

- Dacă în cazul arhitecturii populare, al mobilierului rural tradițional, sculpturii în lemn, feroneriei, obiectelor din os ș.a. reproducerea policrome pot fi mai puține, nu același lucru se va întâmpla în pregătirea ilustrațiilor pentru textilele de interior, ceramică, portul popular, ouăle încondeiate, jocurile cu măști, icoanele folclorice etc.

- În alegerea documentației foto se va acorda prioritate imaginilor inedite, îndeosebi acelor adunate de către cercetător de pe teren. Se vor reproduce, de asemenea, documente etnografice și de artă populară aflate în lucrări rare, în diverse perioade și chiar pe cărți poștale ilustrate, în pictură etc.

Tipuri de fișe

A. Surse

1. AF, 1958, Ms.135, p.20; Zbieroaia - Nisporeni, inf. Vasile Gr.Crețu, 46, 4, a (venit din Horodiște-Dondușeni), culeg. N.8ăieșu, 1974. Transcr. mel.: A. Tamazlicaru.
2. AFC, Fondul "Ion Mușlea", Ms. 1209, p.14, Voinesti - Lăpușna (azi raionul ...), culeg. inv. Gh. Mitocaru, 1931.
3. AFMB, Mg. 406, I, 7, Cașin - Bacău, inf. Lucreția V. Dragu, 27, 8, a, culeg. Silvia Ciubotaru, 1980.
4. AIEF, Fg. 1506, la, Valea lui Darie- Storojineț, inf. Nicolae Fieraru, 73, n, cioban, culeg. V.Melimescu, 1938.
5. MEM, scoarță din Vorniceni - Botoșani, nr.inv.4016, depozit (expoziție etc.), achiziționată în 1965 de la Vasile Mindru, Iași.

B. Subiecți chestionați

- Fișele acestora vor fi succinte sau ample, în funcție de importanța fiecăruia în parte. Cea mai simplă fișă va trebui să cuprindă: numele și prenumele (cu inițiala tatălui), porecla (dacă ajută la identificare), vîrsta, studiile și ocupația, starea civilă (căsătorit, necăsătorit, copii), satul, comuna județul (raionul), anul în care s-a făcut înregistrarea și locul, numele culegătorului, identificarea documentului (surse).

- În fișele dezvoltate vor fi consemnate în plus: lecturile, emisiunile de radio sau televiziune preferate, călătoriile în țară sau în străinătate, armata, războiul, prizonieratul, deportările etc., numai în cazul în care acestea i-au influențat

repertoriul. Se va menționa de asemenea atitudinea satului față de cel investigat, punctul său de vedere asupra a ceea ce știe și, în sfârșit, caracterizarea cercetătorului.

- Interpreții de excepție (îndeosebi instrumentiștii), păstrătorii unui repertoriu foarte valoros, ca și creatorii populari deosebit de înzestrați vor fi evidențiați în note și comentarii speciale, cât mai detaliate.

- Pentru lăutarii vestiți, precum și pentru mășterii populari de certă valoare se vor întocmi fișe speciale.

MEȘTERII POPULARI (cioplitori în piatră sau în lemn, prelucrători ai osului, feronieri, olari, împletitori de nuiiele sau paie, cojocari, femei specializate în arta țesutului, a împletitului, a brodatului, iconari, zugravi etc. etc.):

- Au conștiința faptului că sînt creatori de frumos ?

- Sînt cu adevărat creatori sau reproduc numai anumite obiecte de artă populară tradițională ?

- În ce se materializează talentul și priceperea lor ? În tehnică ? În realizarea artistică ? În reproducerea fidelă a modelului ? În inovațiile pe care le propune ?

- De unde au deprins meșteșugul ? De la cine ? Cînd ? De ce ? Au plătit pentru aceasta ?

- De cînd practică meșteșugul respectiv ? Cu întreruperi ? Fără ?

- Unde își desfășoară produsele ? Sînt bine primite de beneficiari ?

- Care este opinia satului despre talentul și priceperea creatorilor populari discutați ?

- Cum este privit de către ceilalți meșteri ?

- Cum se autocaracterizează meşterul a cărui activitate este analizată ? Cum îi consideră pe ceilalţi creatori populari ?

- Produsele muncii sale sînt vîndute şi străinilor ? Unde ? Cum sînt primite ?

- Meşteşugul se transmite în familie ? A mai învăţat pe cineva ceea ce ştie ?

LĂUTARII. Fişele celor mai valoroşi dintre aceştia vor fi dezvoltate, în sensul că, pe lângă datele generale obligatorii, vor fi consemnate o serie întreagă de detalii, precum :

- Cînd, unde, de la cine şi de ce a învăţat instrumentul ?

- Cum a plătit ?

- A învăţat uşor sau greu ?

- Ştie să cînte la un singur instrument sau la mai multe ?

- Are cunoştinţe privitoare la structura unui taraf tradiţional ? Dar în privinţa acompaniamentului ?

- Odată cu învăţarea instrumentului a deprins şi un repertoriu anume ? Repertoriul şi l-a format ulterior ? Cum anume ?

- Cum şi-a procurat instrumentul ? De unde ?

- A adus unele modificări instrumentului cu care cîntă ? În ce constau acestea ?

- Cu cine a cîntat în formaţie ?

- Cît de departe de satul natal a umblat cu formaţia în care cîntă ? Enumeraţi zonele mai importante.

- Aprecieri la adresa lăutarilor cu care a cîntat.

- Aprecieri la adresa folclorului din zonele sau localităţile pe care le-a străbătut, la gustul oamenilor etc.

- Părerile sale despre viaţa lăutarului.

- Cîntă numai din instrument sau şi din gură ?

- Repertoriul lăutarilor va trebui înregistrat integral, inclusiv piesele pseudofolclorice, romanțele, cîntecele de petrecere etc.

- În cazul famiiliilor de lăutari se vor face toate precizările ce se impun.

- Pentru lăutarii orășeni, analiza repertoriului va trebui să releve toate prefacerile ce au avut loc, insistîndu-se asupra perpetuării pieselor folclorice de certă valoare.

- Repertoriul lăutăresc a suferit influențe străine ? Din partea căror grupuri etnice ? În ce constau aceste influențe ?

- Lăutarii români cîntăși la străini ? Ce repertoriu folosesc ? Cum sînt apreciați ?

C. Localități

- Fișele de localități vor fi, de asemenea, succinte sau dezvoltate. Fișele simple vor cuprinde: denumirea oficială a satului și a comunei, denumirea dată de localnici, denumirile pe care le-a mai avut satul sau comuna înainte vreme, denumirea județului (raionului, regiunii), eventuale referiri la vechile împărțiri teritorial-administrative etc.

- În fișele dezvoltate se vor face referiri^{și} la structura satului (sub aspect tipologic), la vechimea și componența acestuia, la starea materială a localnicilor, la raporturile sociale (rudenii etc.), la atitudinea localnicilor față de creația populară în genere, la cercetările anterioare efectuate în satul respectiv etc.

ETNOGRAFIE, FOLCLOR, ARTĂ POPULARĂ

(Orientări temetice)

Pentru cele mai multe dintre volumele planificate să apară sub genericul Tezaurului, s-au redactat succinte prospecte, menite să ușureze munca de elaborare a lucrărilor respective și, totodată să contribuie la orientarea metodologică a altor teme.

* * *

AGRICULTURA TRADIȚIONALĂ

- Vechimea indeletnicirilor agrare în spațiul moldovenesc. Raportări la alte zone etno-folclorice. Terminologie tradițională (Culturi agrare). Învechirea ori scoaterea din uz a unor termeni. Substituirii, refuncționalizări.

- Unelte specifice. Modificarea unor unelte agrare în funcție de cerințe locale ale acestei indeletniciri. Detalii.

- Sisteme arhaice de recoltat și de treierat.

- Calendarul muncilor câmpului.

- Datina primului arat (la Sfântul Gheorghe).

- Zile faste și nefaste pentru începutul muncilor agrare, pentru semănat etc.

- Rituri legate de sacrificiul divinității vegetaționale.

- Rituri privitoare la fertilitate, la alungarea secetei, la prevenirea sau îndepărtarea altor calamități naturale. (Călușul Caloianul, Păparuda, Drăgaica, Lăzărețul etc.).

- Datini referitoare la recoltat (ipostaze ale spiritului holdelor).

- Calendarul lunar și agricultura tradițională. Relații.

- Imaginea universului în viziunea agricultorului. Spațiu timp, simțul unei ordini universale, statornice. Ritmul viață - moarte - renaștere. Metaforele însămînțării, creșterii și rodirii.
- Omul - plantă (grâu sau neghină), avînd același ciclu de viață.
- Colindele agrare. Semnificațiile Plugușorului și Semănatul augural.
- Imaginea lui Dumnezeu (sau a unor sfinți) binecuvîntînd ogoarele.
- "Patimile" grîului și "sfințenia" pîinii în descîntece.
- Probele muncilor agrare în basme.
- Metafora "carului cu flori" și elogiul plugăriei, cea dintîi și, totodată, cea mai importantă dintre meserii.
- Imagini agrare în simbolistica artei populare.
- Concluzii.

ARHITECTURA POPULARĂ

- Considerații asupra satelor, ca așezări tradiționale.
- Prezentarea mediului înconjurător, factor determinant în constituirea și dezvoltarea unei așezări rurale.
- Sublinierea prefacerilor ce au survenit de-a lungul timpului și explicarea acestora.
- Surprinderea factorilor care au condus la configurația contemporană a satului moldovenesc.
- Opinii ale sătenilor despre schimbările care au avut loc în arhitectura populară din ultimele patru-cinci decenii.
- Perspective asupra evoluției satului moldovenesc.
- Tipurile de sate existente în Moldova. Ponderele fiecărui

tip în parte. Raportări la zonele învecinate, precum și la întreaga țară. Relevarea particularităților definitorii.

- Comparații între așezările rurale și cele urbane.
- Căile de acces din interiorul satelor și legăturile cu celelalte așezări, îndeosebi cu orașele.
- Succinte considerații cu caracter demografic : sate îmbătrânite, prezența grupurilor etnice străine etc.
- Vechimea satului și încadrarea sa (răzeși, clăcași etc.).
- Îndeletnicirile localnicilor: agricultura, păstoritul, viticultura, pomicultura ș.a.m.d.
- Meșteșugurile. Sate specializate în olărie, dogărie, stolarie, fierărie, cojocărie, pielărie etc.
- Toloaca sau medeanul ca locuri de organizare a horei satului.

- Ponderea culturii populare (compartimente).
- Atitudinea localnicilor față de creația folclorică.

Gospodăria. Aspecte ale întemeierii : opinii, credințe, practici rituale și ceremoniale.

Casa. Alegerea locului de casă, construcția propriu-zisă (rituri), mutatul în casă nouă (credințe) etc.

- Tipuri de case reprezentative pentru anumite zone. Evoluții. Explicații.

- Construcțiile anexe. Caracteristici. Particularități zonale.

- Gardul curții și fântinile. Obiceiuri, credințe, practici rituale.

- Construcțiile comunitare: biserici, hanuri, mori joagăre, prăvălii.

- Construcții cu caracter special: stîni, odăi, velnițe, colibe.

- Iermeroscele. Unde se organizau ? Importanța lor.
- Ornamentica arhitecturii populare. Volumul va fi bogat ilustrat cu fotografii alb-negru și color, schițe, desene.
- Elemente decorative comune cu restul țării. Particularități
- Fenomenul locuirii. Casa - obiect și Casa - concept
- Locul arhitecturii populare din Moldova în context național

B A L A D E

- Terminologia. Delimitări teoretice.
- Istoricul interesului pentru balada populară.
- Repertoriul baladei din Moldova.
- Corpusul va cuprinde textele cele mai valoroase (reprezentative) și se va axa cu precădere pe materiale inedite, fără a neglija însă creațiile importante apărute în unele publicații mai puțin cunoscute.
- Studiul introductiv va aborda, cu discernămint și spirit științific, întreaga problematică a temei și va propune soluții clare, desprinse nemijlocit din documentele analizate.
- Tipologia va avea în vedere lucrările similare apărute anterior, eventualele opinii divergente urmînd a fi formulate cu obiectivitate și probitate profesională.
- Variantele. Pentru corpus vor fi reținute 1-2 piese, celelalte urmînd a fi rezumate în cadrul capitolului rezervat notelor și comentariilor. Și în cazul variantelor se vor indica sursele (edite sau inedite).
- Analizele tipologice (miezul studiului introductiv) vor purta în evidență eventualele particularități ale spațiului moldovenesc.
- Zone de circulație a baladei în Moldova. Caracteristici.

Raportări la alte ținuturi.

- Interferanțe cu alte specii și categorii folclorice (bas-
mul, legenda, cîntecul lirico-epic, cîntecul
propriu-zis ș.a.).
- Indici de tipuri și motive.
- Texte-conversări (la obiect) cu cei mai valoroși in-
terpreți de balade.
- Hărți cuprinzînd aria de răspîndire sau frecvența unor ti-
puri și motive ale baladei în Moldova.
- Concluzii.

B A S M E

- Indiferent cum vor fi structurate în cadrul corpusului,
creațiile în proză vor fi însoțite de simbolurile tipologiei uni-
versale (Aarne-Thompson). Exemplu: Busuioacă și Siminog: AT-303.
- Titlurile pieselor în proză vor fi cele indicate de povesti-
tori și vor fi scrise cu majuscule. În cazurile în care acestea nu
reflectă nici măcar în linii mari conținutul basmelor, titlurile vor
fi date de autori, fiind puse între paranteze drepte. Exemplu: /Chi-
păruș viteazul/. După titlu va fi precizată poziția în cadrul catalo-
gul Aarne-Thompson sau în cel al lui I. Bryl.
- În cazul basmelor care cuprind secvențe ample sau chiar
părți din mai multe narațiuni, fenomenul va fi precizat imediat du-
pă titlu, prin raportarea la tipurile corespunzătoare din catalogul
Aarne-Thompson. Exemplu: Fata moșneagului și fata babei: AT-510 +
AT-403.
- Pentru variantele de basme care nu sînt reprezentate în cata-
logul Aarne-Thompson, se va recurge la tipologia românească.
Dacă nici această soluție nu este satisfăcătoare, se vor căuta posi-

bilități de încadrare apropiate ori se va menționa, după titlu, netipologizat.

- În transcrierea pieselor în proză se va acorda o atenție sporită marcării dialogului, precum și tuturor elementelor narativității.

- Nu vor fi transcrise cuvintele ori sintagmele pe care însuși povestitorul le corectează în procesul narării, optind pentru alte forme.

CERAMICA TRADIȚIONALĂ

- Originile meșteșugului olăritului în această parte a țării

- Perpetuarea unor caracteristici ale ceramicii arhaice: ceramica de tip dacic, ceramica romană, bizantină etc.

- Prezentarea principalelor centre de olari din Moldova. Ceramica neagră, roșie, smălțuită, nesmălțuită, ornamentată, utilitară decorativă etc.

- Tipuri de cuptoare, durata arderii, angoba, smaltul etc.

- Elemente comune și particularități, în funcție de materialele utilizate, tehnicile de prelucrare ș.a.

- Tipologia formelor. Elemente tradiționale. Inovații. Terminologie specifică.

- Decorul și tehnicile de ornamentare. Unelte și materialele folosite. Caracteristicile fiecărui centru în parte (folosirea cornului, a pensulei, a inciziei cu un vîrf metalic, de tip sgraffito etc.).

- Semantica decorului de pe ceramică (simboluri arhaice, ornamente simple, stilizări, compoziții baroce, imagini naturiste).

- Relația formă-ornament.

- Evoluția ceramicii utilitare.
- Ipostaze ale ceramicii decorative.
- Implicații ritual-ceremoniale.
- Credințe și superstiții în legătură cu meșteșugul olăritului.
- Ecouri în literatura populară.
- Negotul cu oale și importanța sa.
- Locul olăritului în contextul culturii populare tradiționale românești.

C O L I N D E

- Obiceiul colindatului. Data la care se colindă (Crăciun, Anul Nou, Bobotează). Câte zile se colindă ? Se va insista asupra colindei din ajunul Anului Nou și asupra ariei pe care se practică.
- Terminologia obiceiului și a speciei (Aleroi, Florile dalbe, Holerunda, Holeraș ș.a.).
- Istoricul cercetării colindatului. Privire critică asupra bibliografiei existente până în prezent, raportată la stadiul cercetărilor similare din alte provincii.
- Ariile stabilite în funcție de cetele de colindători: mixte - din punctul de vedere al vârstei și sexului - în nordul Moldovei, bărbătești - în sudul Moldovei).
- Cetele de tineri: cete de fete mari și cete de flăcăi. Modul de organizare a cetelor de flăcăi (pe grupuri de vîrstă, pe mahalale etc.). Pregătirea pentru colindat, denumirile cetelor, ale conducătorilor de cete.
- Organizarea horei, darurile, semnificațiile colacilor, petrecerea de după colindat.
- Colindatul copiilor. Criterii de asociere (vîrstă, sex, ru-

denie, vecinătate). Darurile oferite copiilor.

- Repertoriul din Moldova raportat la cel din întreaga țară.
- Ariile de răspândire a motivelor mai importante.
- Analiza valorii poetice a textelor.
- Texte culte intrate în repertoriul colindei tradiționale și identificări de autori, acolo unde este cazul.
- Pentru spațiul din stînga Prutului se va acorda o atenție specială periodicelor cu profil folcloric și social-cultural apărut în perioada dintre cele două războaie mondiale. Vor fi urmărite, de asemenea, colecțiile și studiile mai puțin cunoscute, precum și cele greu accesibile.
- Se va urmări reprezentarea întregului spațiu moldovenesc, dar se vor pune în evidență zonele de intensă circulație a colindelor, insistîndu-se asupra regiunilor sudice.
- Pondera o vor avea colindele laice. Dintre colindele religioase, vor fi selectate cele de sorginte folclorică, evitîndu-se textele de origine cultă sau prelucrările de folclor.
- Principalul criteriu al selecției va fi valoarea poetică a textelor. Se va avea în vedere apoi valoarea documentară (etnografică, lingvistică, istorică ș.a.). Se va acorda o atenție specială textelor laice, pentru a se înlătura prejudecata că acestea sînt slab reprezentate în Moldova. Important este ca în cadrul lucrării să fie reprezentate toate tipurile de colindă existente în Moldova.
- Textele fragmentare sau degradate vor fi studiate comparativ cu alte variante, iar dacă sînt foarte importante vor fi incluse în capitolul rezervat notelor.
- Este recomandabil ca volumul să cuprindă numai texte de colindă propriu-zisă și nu alte forme, precum Sorcova, Semănatul, Chiraleisa etc.

- Pentru clasificarea colindelor, vor fi folosite tipologiile elaborate de Monica Brătulescu și, respectiv, de Nicolae Băieșu optîndu-se pentru versiunea cea mai concludentă. Considerăm că schema generală (pentru capitole) poate fi preluată din volumul întocmit de Monica Brătulescu.

- Se va avea în vedere în mod special sublinierea mării unități ce caracterizează repertoriul de colinde din Moldova. Se vor face în permanență raportări la repertoriul general al colindei românești. În cadrul studiului introductiv vor fi subliniate relațiile dintre magic și religios în colindă.

- Relicve ale funcției magice: colinda La fîntînă, locul unde se cîntă prima colindă, elemente coregrafice (colindatul "în horă", cerc magic). Descolindatul.

- Funcțiile colindatului: magică, de urare și felicitare, nupțială, funebră, agrară, destinată să consolideze relațiile de neam etc.

- Se vor face trimiterile necesare, pentru a putea fi corelat textul cu transcrierea sa muzicală (în cazul în care este inclusă în volum), iar la transcrierea muzicală se va indica pagina unde se află textul poetic.

- Concluzii.

COVOARE MOLDOVENEȘTI

- Vechimea indeletnicirii țesutului pe meleagurile Moldovei

- Tipologia țesăturilor din această categorie (lăicere cu alesături, scoarțe, poloage, războaie, covoare etc.). Frecvență, elemente comune, diferențieri.

- Surse documentare în care sînt atestate covoarele moldove-

nești: documente istorice, cronici, foi de zestre, însemnări ale călătorilor străini etc.

- Prelucrarea materiilor prime necesare pentru obținerea covorașelor. Instalații, unelte. Tehnici de lucru tradiționale.

- Tipologia războaielor de țesut folosite în acest scop. Particularități zonale sau locale.

- Dimensiunile cele mai răspândite ale covorașelor moldovenești. Motivații.

- Covorașele de curte, covorașele boierești și minăstirești, scoarțele țărănești. Asemănări și deosebiri (dimensiuni, cromatică, ornamentală).

- Destinația covorașelor moldovenești. Raporturile dintre utilitar și decorativ.

- Zone de maxim interes pentru covorul tradițional. Meșteri renumiți, ateliere specializate, stiluri.

- Perioade de înflorire și decădere a interesului pentru aceste țesături. Motivații.

- Influențe orientale, nord-est europene și balcanice detectabile în covorașele din Moldova. Modalități de receptare.

- Elementele definitorii ale covorașelor moldovenești: structuri, compoziții, cromatică, ornamente. Raportarea la alte regiuni ale țării.

- Particularități zonale: covorul bucovinean, scoarța basarabească, covorașele așa-zise "de Cotnari", ponderea ornamentelor antropomorfe etc.

- Implicații ritual-ceremoniale ale covorașelor în Moldova.

- Covorașele moldovenești în contemporaneitate: tradiție și inovație.

- Colecții muzeale de stat și colecționari particulari. Inter-

resul pentru tezaurizarea covoarelor din Moldova.

- Raportarea covoarelor la celelalte țesături de interior din Moldova.

- Locul covoarelor moldovenești în contextul țesăturilor similare din întreaga țară.

DESCÎNTECE

- Istoricul preocupărilor referitoare la acest domeniu. Momente mai importante.

- Situația descîntecului în contemporaneitate. Spațiul moldovenesc.

- Cine, cum și cînd practică descîntecul. Stadiul actual și perspectivele acestei categorii folclorice. Necesitatea consemnărilor atîta timp cît se mai pot culege.

- Textele de descîntece vor fi însoțite de prezentarea contextului etnografic în care se performează, de indicarea obiectelor rituale etc.

- Terminologia populară a bolilor și identificarea denumirilor științifice. Menționarea denumirilor populare ale plantelor folosite, precum și ale leacurilor.

- Originea bolilor. Norme de igienă. Boli provocate de ființe demonice. Personificarea bolilor (ciumă, frigare, anghină etc.).

- Prevenirea bolilor. Ținerea sărbătorilor, a zilelor oprite, purtarea de obiecte sfinte, rugăciuni și formule magice, interdicții de a spune numele bolii.

- Schema afecțiunilor tratate: organele de simț, aparatul respirator, aparatul digestiv, aparatul circulator, aparatul locomotor, glandele endocrine, pielea etc. Urgențe: deochi, șarpe, ceas rău, frigare ș.a. Practici chirurgicale empirice, psihoterapie.

- Cine poate vindeca: Dumnezeu, Maica Domnului, sfinții tămăduitori, preotul.

- Originea leacurilor.

- Interpretarea științifică a unor efecte terapeutice verificate de-a lungul timpului: psihoterapie, sugestie, calitățile deosebite ale descântătorului, fitoterapie, chirurgie empirică etc.

- Ființe demonice care provoacă anumite boli: Strigoii, Moroi, Ielele, Rusaliile, Samca, Mama-Pădurii, Sburătorul ș.a.

- Funcția inițială magică a descîntecelor și receptarea valorilor poetice din afara mediului folcloric.

- Atitudinea, în actualitate, față de descîntece în diverse medii (sătesc, urban, cult ș.a.).

- Universalitatea practicilor magice datorită celor două aspecte ale magiei: homeopatia și contagiunea.

- Comparația cu descîntecele întâlnite la alte popoare. Aspecte specific românești (etnografice, istorice, terapeutice).

- Relația între magie și religie. Prezența personajelor creștine în descîntece. Atitudinea clerului față de descîntece în genere și, mai ales, față de practicile magice.

- Farmece și vrăjile (cînd, unde, cum și cine le face). Tipuri de farmece și vrăji: adusătură, aruncătură, faptă făcutură, argint viu etc. Cum pot fi prevenite acestea și cum te poți feri de efectul lor.

- Practicile de magie neagră. Credințe și superstiții în legătură cu acestea. Desfacerea vrăjilor.

- Reconstituirea clasificării bolilor din punctul de vedere al mediului folcloric. Clasificări propuse de folcloriști.

- Tabu-ul în denumirile unor animale, plante, ființe demonice

- Simbolistica numerelor și culorilor.

- Interpretarea simbolurilor reprezentate în textele de des-

cîntece și în recuzita utilizată, prin prisma legilor gândirii magice, a indiciilor oferite de texte și a explicațiilor pe care le dau performerii speciei.

- Pentru corpus vor fi selectate textele ample și mai puțin cele scurte, ca porunci și amenințări. În măsura în care prezintă interes, vor fi utilizate și variantele fragmentare.

- Volumul va cuprinde și un indice referitor la denumirile populare ale celor mai invocate divinități, spirite sau demoni.

- Un capitol aparte va fi consacrat valorii poetice a descînte celor.

- Limba descîntecelor va fi comentată după modelul lucrării lui Ovid Densusianu. Valoarea magică a cuvîntului.

- Pentru criteriile de tipologizare a descîntecelor, vor fi avute în vedere lucrările publicate de Artur Gorovei, I.A.Candrea, Gheorghe Pavelescu, Ovidiu Papadima, Gheorghe Vrabie, Ovidiu Bîrlea

- Parodiile de descîntece.

- Concluzii.

INDELETNICIRI SECUNDARE

- Relații între indeletnicirile de bază (agricultura și păstoritul și celelalte ocupații rurale. Privire istorică.

- Vîntătoarea. Rolul ei în cadrul comunității satești. Arme, ustensile etc. Delimitări zonale. Situația actuală. Credințe, rituri și practici magice.

- Pescuitul, ca indeletnicire permanentă sau ocazională. Sate de pescari. Surse. Unelte arhaice. Modernizări. Comerțul cu pește. Reflexe folclorice.

- Viticultura. Răspîndire zonală. Vechime. Unelte tra-

diționale. Instalații. Construcții cu destinație specială. Obiceiuri

- Albinăritul, boștinăritul (luminăritul). Tipuri de stupi. Frecvența indeletnicirii. Istoric. Aspecte contemporane. Albinăritul în pădurile de tei, în lizierele de salcîmi, în deltă, albinăritul alpin. Implicații ritual-ceremoniale și terapeutice.

- Pomicultura. Rudimente dendrolatrice. Zone și sate specializate. Tipuri de livezi, categorii de pomi. Prelucrarea fructelor (unelte, instalații, produse rezultate etc.). Comerțul cu fructe

- Morăritul și brutăritul. Tipuri de mori (vechime, arii de răspîndire). Implicațiile socio-culturale ale morii. Evoluții în timp: piua, rișnița, moara. Reflexe folclorice.

- Tot aici vor fi tratate instalațiile pentru obținerea uleiului (zdrobitoare, teascuri etc.), precum și alte meserii înfilnate în viața satului, care nu fac obiectul unor cercetări de sine stătătoare ori complementare.

- Pentru toate indeletnicirile luate în discuție, vor fi consemnate: sărbători caracteristice, sfinți-patroni, credințe, superstiții, practici rituale, atestări folclorice.

- Concluzii.

OBICEIURILE CICLULUI FAMILIAL

A. N a ș t e r e a

- Se vor aborda: geneza, tipologia, evoluția, structura și semnificațiile riturilor de naștere, obiectele rituale etc.

- Se va ține seamă de simetria naștere-moarte în sistemul obiceiurilor. Simbolismul obiectelor de rit antrenate, corelația dintre limbajul verbal, acțional, obiectivizat, temporal, cromatic etc. al obiceiurilor care fac obiectul volumului.

- Definirea noțiunilor de obicei, rit, datină și ierarhizarea lor în lucrare.

- Organizarea socială a comunităților sătești în Moldova: criterii materiale, criterii de relații interpersonale care stau la baza familiilor structurate pe nivele de consangvinitate, afinitate, nașie.

- Sisteme de înrudire care reglementează relațiile umane și sociale ale individului. Denumiri, atitudini. Raporturile indivizilor unei familii sau ai unei comunități cu strămoșii comuni.

- Relațiile de vecinătate și rolul lor de a asigura legătura familiei cu satul. Situatrea etnologică a individului în contextul acestor relații. Deseori, relația de vecinătate se suprapune peste cea de rudenie, vecinii putînd fi frați, veri, unchi ș.a.m.d.

- Relația bărbat-femeie, în plan etnologic.

- Relația mamă-copil (cea mai veche relație de familie).

- "Moașa de neam" (dacă există în Moldova).

- Rolul magic al tatălui (reminiscențe rituale).

- "Copiii de suflet" (implicații sociale și umane pentru păstrarea neamului).

- Raporturile familie-neam-comunitate (implicații etnologice și folclorice).

- Rituri prenuptiale și nuptiale cu implicații ceremoniale pentru nașterea (caracterul augural).

- Rituri prenatale (interdicții ceremoniale rituri de apărare și de îndepărtare a duhurilor necurate).

- Nașterea propriu-zisă (cadru ritual).

- Cumetria. Importanța acestui moment ca act social de integrare a noului născut în comunitatea sătească.

- Nașia. Înrudirea spirituală. Legătura de neam.

- Corpusul va cuprinde o parte etnologică dezvoltată în care vor fi cuprinse momentele rituale mai importante, însoțite de textele respective, grupate pe nivelele: rituri prenatale, rituri natale propriu-zise, rituri de integrare în comunitatea umană și socială.

- Folclorul obiceiurilor de naștere va cuprinde toate genurile, speciile și categoriile implicate în cadrul ceremonialului.

- Concluzii.

B. N u n t a

- Rituri preliminare. Pregătirea pe grupuri de vîrstă, la fete și băieți, a virtuților necesare viitoarei căsătorii. Deprinderea unor meșteșuguri, asumarea unor sarcini în viitoarea gospodărie, folclorul șezătorilor, vrăjile de dragoste etc.).

- Prilejuri de cunoaștere pentru tineri.

- Vîrsta potrivită pentru căsătorie. Mentalități, credințe și superstiții legate de oportunitatea sau inoportunitatea anumitor căsătorii.

- Peșitul, Stărostia, "Pe vedere", "Așezatul", "Încredințarea "Logodna".

- Rituri liminare. Pregătirea nunții. Structura nunții propriu-zise cuprinde, la rîndul său, trei momente: preliminare (adusul miresei, conăcăriia etc.), liminare (masa de cununie, petrecerea tinerilor, masa mare, petrecerea vîrstnicilor, închinarea paharelor și a darurilor etc.), postliminare (Pocînzia, Pripoiu Uncropul etc.).

- Rituri post-liminare. Calea primară, scosul la biserică, colăcimea (pînă la primul botez) ș.a.

- Implicații arhaice și mutații contemporane.

- Magia temporală (în ansamblu).

- Sacralizarea spațiului (vatra, casele mirilor, drumul spre biserică etc.).

- Obiectele rituale specifice nunții din Moldova. Semnificații arhaice ale acestora.

- Actanții: ierarhizări, roluri, importanța fiecăruia în cadrul ceremonialului și în contextul mentalității sătești.

- Valoarea inițiativă a instituției nășiei. Elemente ceremoniale, rituale și sociale.

- Urme ale raptului și semnificațiile sale străvechi.

- Rosturile personajelor "grotești" în contextul nunții din Moldova (baba, mireasa urfă, mirii travestiți, turcii, lăutarii mascați etc.).

- Magia cuvîntului în poezia orașilor de nuntă.

- Arta monologului și a dialogului.

- Relația între gest, vorbă, mimică, dans și muzică în spectacolul nunții.

- Poezia nunții. Elemente specifice. Elemente comune cu alte genuri sau categorii folclorice.

- Importanța morală și socială a riturilor de trecere pentru comunitatea moldovenească. Urmărirea fenomenului cu precădere în mediul rural. Surprinderea unor particularități urbane.

- Nunta în contextul celorlalte obiceiuri familiale. Aspecte comune. Diferențieri.

- Funcțiile obiectelor rituale: pîinea, pînza etc.

- Raportul dintre elementele arhaice și cele novatoare în nunta actuală.

- Mutații, refuncționalizări, perspective.

C. înmormîntarea

- Riturile de separație (practici și gesturi ce se desfășurează începînd cu agonia și terminînd cu momentul în care conștiința morții pleacă spre cîmîntir).

- Semne prevestitoare de moarte (în plan real și în plan oniric). Alte prevestiri.

- Practici rituale de ușurare a decesului.

- Gesturi și practici săvîrșite imediat după moarte.

- Sicriul, hainele, podoabele bisericești etc.

- Semne și categorii de doliu. Credințe.

- Prezentarea atentă, în toată complexitatea sa, a priveghiului

- Repertoriul jocurilor de priveghi.

- Riturile de trecere. Practici și gesturi ce se desfășurează începînd cu scoaterea sicriului din casă și sfîrșind cu terminarea înmormîntării.

- Drumul spre cîmîntir (cu sania, carul, năvălia).

- Oprirea (popasuri, stări) și pomeni. Credințe. Explicații.

- Bradul, Pomul, Steagul, Grija, Casa mortului. Descrieri amănunțite. Semnificații. Situația în contemporaneitate.)

- Coliva. Descriere, credințe.

- Riturile de integrare. "Îndrumarea" defunctului prin cîntece, bocete, sfaturi etc.

- Diferențieri ce apar în cadrul ceremonialului. Categorii de vîrstă.

- Praznice, pomeniri. Pomana apei, Jocul de pomana etc.

- Înhumarea defuncților stigmatizați (sinucigașii, copiii nebotezați etc.).

- Bocetul și actul bocirii. Categoriile și reper-

toriul cîntecelor ceremoniale de înmormîntare.

- Cine bocește ? Cînd ? Unde ? Cît timp ? De ce ? Interdicții.
- Categorii de bocete. Repertoriul. Analize poetice.
- Bocitoarele. Comentarii socio-folclorice.
- Cîntecele rituale și ceremoniale. (Bradul, Zorile, Cîntecul de priveghi ș.a.).
- Concluzii.

PĂSTORITUL

- Vechimea acestei îndeletniciri în spațiul moldovenesc.
 - Tipologia și evoluția păstoritului în această parte a țării.
- Soluri de oi.
- Delimitarea zonelor de păstorit intensiv. Sălașurile sezoniere.
 - Orografia și influența ei asupra dezvoltării păstoritului în Moldova.
 - Pășunatul în regiunile de șes și în zonele montane. Elemente comune. Diferențieri.
 - Importanța păstoritului pentru populația din Moldova.
 - Drepturile de proprietate asupra pășunilor.
 - Relațiile localnicilor cu ciobanii mocani, birsani ș.a.
 - Ritmurile vieții pastorale. Plecărilor la munte, Drumurile oierilor etc.
 - Debutul anului pastoral: "măsura oilor", "însîmbratul", "băgatul pe brînză".
 - Semne pentru recunoașterea oilor.
 - Mutările stînilor.
 - Cele mai frecvente boli ale oilor. Remedii. Practici medicale

empirice.

- Obiceiuri legate de viața cotidiană a păstorilor. Ierarhizări. Datorii. Drepturi.
- Mijloace de transport folosite.
- Îmbrăcămintea ciobanilor și hrana lor. Mincăruri specifice.
- Statutul moral al ciobanilor.
- Datini și credințe tradiționale privitoare la stîină. Interdicții. Petreceri specifice, cîntece, jocuri.
- Tipurile de stîini și răspîndirea acestora. Aspecte arhitectonice, compartimentări.
- Inventarul stîinii: unelte, vase, instalații etc.
- Obiecte cu valoare artistică: bitele ciobănești ornamentate, tiparele de caș, lingurile cu infloritură etc.
- Produsele obținute din lapte. Modalități de preparare și conservare.
- Credințe și practici magice legate de stîină. Detalii asupra focului viu.
- Răbojul și importanța sa.
- Sfinții-patroni ai oierilor și jertfele ce li se aduc.
- Folclorul pastoral. Imaginea ciobanului în colinde, balade, basme, cîntece propriu-zise etc.
- Prestigiul și perspectivele acestei străvechi indeletniciri.

PORTUL POPULAR

- Geneza costumului popular românesc.
- Istoricul cercetărilor privind portul popular tradițional din Moldova.
- Atestările arheologice, referirile din documentele istorice,

stampele de epocă și picturile, descrierile (însemnările) unor călătorilor străini sau români etc.

- Materiile prime utilizate.

- Tehnicile de realizare a țesăturilor folosite în vestimentația populară.

- Unitatea dintre natura țesăturilor și modul de realizare a pieselor de port popular tradițional.

- Clasificarea tipologică a componentelor costumului femeiesc și bărbătesc, cit și a ansamblului acestor costume.

- Stabilirea variantelor și subvariantelor și răspândirea lor în spațiul cercetat.

- Tehnici și modalități de ansamblare a părților componente ale costumului popular din Moldova.

- Prezentarea pe larg, însoțită de comentarii, a tehnicilor de ornamentare (din textură, prin brodare, aplicații etc.). Elemente specifice.

- Cromatica și evoluția sa.

- Costumul popular din zilele de lucru și cel din zilele de sărbătoare.

- Caracteristicile portului popular ocazional. Diferențieri zonale.

- Sublinierea trăsăturilor definitorii ale portului septentrional adaptat anotimpurilor. Veșminte de tip ajustat, specifice unei faze evoluate, diferite de tipurile primitive, agățate sau drapate.

- Rolul portului popular în surprinderea modului de viață, a trăsăturilor specifice unui neam.

- Condiții pedo-climatiche și istorico-sociale ce au determinat apariția și complexitatea ori simplitatea tipurilor de costume

- Costumul, ca indiciu al stării sociale sau civile. Mărci diferențiatore (insemne socio-profesionale, rituale, ceremoniale).

- Vestimentația de curte și costumul popular. Influențe reciproce. Detalii.

- Unitatea stilistică a portului popular tradițional din Moldova. Raportări la alte zone etno-folclorice.

- Portul popular al grupurilor etnice. Caracteristici generale, semne ale procesului de interinfluență în cazul zonelor de conviețuire îndelungată. Exemple.

- Atitudinea diferitelor categorii sociale și de vîrstă față de portul popular tradițional.

- Implicații arhaice ale portului tradițional. Elemente ceremoniale și magice.

- Mutații contemporane. Evoluții, involuții, perspective.

STRIGĂTURI

- Definiție, geneză, evoluție, răspîndire.

- Tematică și funcționalitate.

- Istoricul cercetării.

- Prezentarea împrejurărilor în care se rostesc strigăturile.

Detalierea elementelor mai puțin cunoscute.

- Se va insista asupra valorii sociale a acestei categorii folclorice.

- Implicațiile rituale și ceremoniale ale speciei.

- Raporturi între tradiție și inovație, între rostul inițial al strigăturii și funcția sa actuală, între structurile moștenite și creațiile spontane, apărute în contextul prilejului socio-folcloric analizat.

- Funcțiile strigăturii. Categoriile de actanți care ^operformea-

ză. Stilurile de strigat.

- Relația dintre strigătură și alte categorii folclorice.
- Valorile sociale, rituale, morale și artistice ale strigăturii. Analize amănunțite.

- Volumul consacrat strigăturii va cuprinde și un indice, cât mai complet, al jocurilor populare din Moldova. Este recomandabil chiar ca acest indice să aibă un caracter analitic, în sensul precizării unor date speciale, precum: aria de răspindire, frecvența, împrejurările în care se practică, dacă este joc de grup sau de perechi, bărbătesc sau femeiesc, neocazional sau circumscris obiceiurilor etc.

- Strigăturile și Cînteccele de joc. Elemente comune. Diferențieri.

- Concluzii.

TEATRU FOLCLORIC

- Abordat mai târziu, în raport cu alte genuri folclorice, teatrul popular a prezentat și prezintă dificultăți sporite de metodologie a investigației, datorită complexității deosebite a sincretismului său și raporturilor intime cu capitolul datinilor și obiceiurilor de iarnă. Surprinderea simultană a elementelor literare, muzicale, coregrafice, plastice face ca puține din materialele culese să îndeplinească în întregime condițiile de publicare în vederea studiului efectiv. Așa se face că, pînă în prezent, majoritatea operelor dramatice folclorice au fost lacunar înfățișate. Se cere, deci, practicarea unei metodologii mult mai complicate decît în cazul liricii și epicii.

- Fenomenul teatral popular, în evoluția sa, se înfățișează

ca una și aceeași realitate condiționată de factori mereu diverși, categoria de specie intrînd în umbra celei de treaptă evolutivă, cum demonstrează următoarea linie de dezvoltare: joc cu mască alai - teatru propriu-zis. Deci, problemele clasificării acestui gen de creație populară sînt rezolvabile dar presupun un efort suplimentar de analiză și sinteză, efort imposibil de făcut fără notarea și considerarea tuturor amănuntelor, chiar a celor aparent nesemnificative.

- În munca de teren, cercetătorul trebuie să nu piardă din vedere că se poate întîlni cu fapte teatrale folclorice care, deși există simultan, aparțin unor etape istorice îndepărtate între ele, cum ar fi: arhaicul joc al Caprei și doar seculara piesă a Haiducilor. Efectiv este imposibilă următoarea suită de manifestări: drama ritualică (de genul Caloianului și Paparudelor), jocurile devenite alai (concentrate în jurul măștilor zoomorfe, ca Ursul, Cerbul, Capra, Boul etc. și în jurul reprezentărilor antropomorfe, ca: Moșnegii, Babele, Țigani, Turcii, Bumbierii ș.a.m.d.) tipurile de spectacol provenite prin dramatizarea unor practici străvechi, de felul Nunții și Vălăretului, și teatrul propriu-zis, așa cum este cel religios (misterul sau pasiunea), haiducesc, istoric etc. Fiecare din acestea stă în strînsă relație cu ceea ce i-a premers și anunță cîte ceva din ceea ce îi va urma.

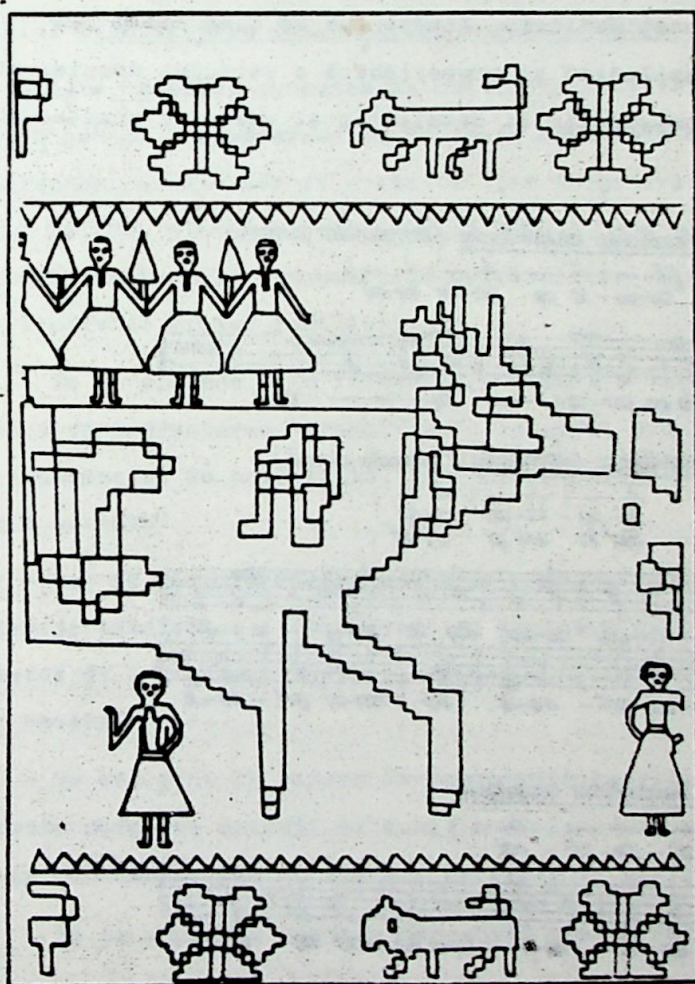
- Prima condiție pentru cunoașterea teatrului folcloric este aplicarea unei metodologii de investigație complexă, folcloristul fiind obligat să urmărească simultan: elemente literare (organizarea lor în text), elemente muzicale, mișcarea scenică și coregrafică, realizarea plastico-iconografică a individualităților ce alcătuiesc spectacolul, ca și a spectacolului în întregime (fotografia fiind adesea prea

puțin față de filmarea sonoră).

- Funcționalitatea socială a materialului (împrejurările care îi cer și explică prezența, cu înțelegerea cadrului istoric generator și păstrător).

- Corpusul va cuprinde piesele reprezentative pentru fiecare categorie sau gen în parte.

- Concluzii.

FOLCLORUL MUZICAL

A. Aspecte generale

- Respectarea principiului sincretismului creației populare, a legăturii dintre arte (muzică - poezie - dans - plastică) reprezintă o condiție esențială a abordării folclorului muzical.

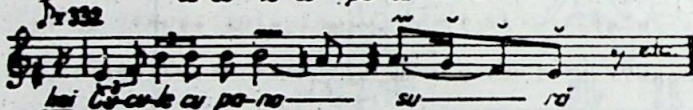
- În transcrierea pieselor, ca și în cadrul analizelor muzicale, se va avea în vedere cunoașterea și aplicarea legilor versului popular cîntat, așa cum au fost formulate și puse în circulație de B. Bartok și Const. Brăiloiu. Așadar, se va ține seamă de:

- a. Măsura octosilabică și hexasilabică a versului popular cîntat;
- b. Aspectul acatalectic și catalectic al versului popular cîntat;

a) Tipar octosilabic acatalectic (tetrapodie pirică)

($\frac{1}{2}$ - | $\frac{1}{2}$ - | $\frac{1}{2}$ - | $\frac{1}{2}$ -)
Cu - ca - le cu po - na su - ră

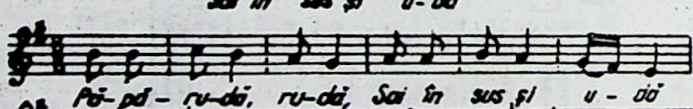
№ 332

hai Cu - ca - le cu po - na su - ră

b) Tipar hexasilabic acatalectic (tripodie pirică)

($\frac{1}{2}$ - | $\frac{1}{2}$ - | $\frac{1}{2}$ -)
Pă - pă - ru - dă ru - dă
Sai în sus și u - dă

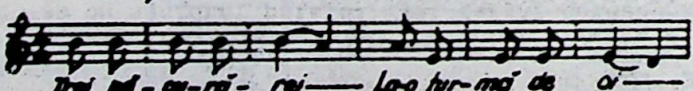

Pă - pă - ru - dă ru - dă Sai în sus și u - dă

Să creas - că grî - ne - le, Să creas - că grî - ne - le

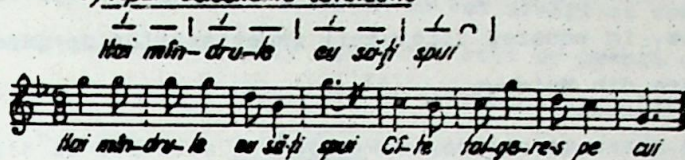
a) Tipar hexasilabic catalectic

($\frac{1}{2}$ - | $\frac{1}{2}$ - | $\frac{1}{2}$ ^)
Trei pă - că - ră - răi

Trei pă - că - ră - răi — Le - o tur - măi de ai —

b) Tipar octosilabic catalectic

c. Caracterul predominant tronaic al versului popular cîntat;

d. Cunoașterea structurii versurilor din refrene, întrucît acestea deseori se diferențiază de celelalte. Pentru alte detalii, vezi capitolul Transcrierea documentului muzical sonor.

- Este necesară cunoașterea particularităților muzicale ale fiecărui gen și respectarea lor în toate momentele cercetării etnomuzicologice. Aceste vor fi urmărite atât în genurile **neocasionale** (doina, balada, cîntecul propriu-zis, jocul), cît și în genurile **ocasionale** (melodiile circumscrise obiceiurilor calendaristice și celor legate de ciclul familial).

- Se va proceda la o transcriere fidelă a textului muzical, evitîndu-se îndreptarea "greșelilor". În cazul erorilor pe care însuși interpretul le corectează, vor fi transcrise pe note numai secvențele corecte.

- Vor fi evitate pseudocreațiile folclorice puse în circulație de diverși intelectuali (profesori de muzică, învățători, cîntăreți cu statut de profesionist etc.), acestea ieșind din sfera preocupărilor noastre.

- Se vor avea în vedere în permanență ocaziile în care sînt utilizate diferite melodii și funcționalitatea acestora, fapte care trebuie consemnate pentru fiecare variantă în parte.

- Se va acorda o atenție deosebită transcrierii și analizei

materialului, insistându-se asupra celor mai valoroase și mai semnificative variante, în vederea alcătuirii repertoriilor pe genuri ale muzicii populare din Moldova.

- Se va ține seama de principiul variației care stă la baza creației noastre folclorice (vezi B.Bartok, Const.Brăiloiu, Gh.Cioabanu ș.a.) prin consemnarea și studierea unui număr cât mai mare de melodii (chiar dacă sînt foarte apropiate ca structură), indiferent de gradul lor de realizare artistică - muzicală ori literară.

- La baza cercetărilor etnomuzicologice vor sta în primul rînd documentele sonore (cilindri de fonograf, discuri, benzi magnetice) Faptul nu exclude utilizarea notațiilor directe pe teren, aflate în diferite publicații, în manuscrise etc. sau a altor documente muzicale.

B. Cercetările de teren

Întrucît sursele documentare sînt relativ sărace în privința folclorului muzical, volumul de informații va fi completat prin cercetări de teren intensive.

- Se vor investiga vetrele folclorice de veche tradiție, identificîndu-se repertoriile acestora și urmărindu-se valorile folclorice muzicale specifice.

- O atenție specială se va acorda descoperirii stilurilor muzicale specifice unor zone, precum și aprofundării caracteristicilor acestora. (Ex. -stilul muzical din Bucovina de Nord, cunoscut sub numele de Bătrîneasca, stilurile colindei din sudul Moldovei etc.).

- Se recomandă îmbogățirea cercetărilor existente prin investigarea atentă a așa-numitelor "pete albe" de pe harta etno-folclorice.

rică a Moldovei.

- În cercetările de teren se vor urmări și consemna pe bandă magnetică repertoriile muzicale, atât pe genuri cât și pe interpreți. O atenție deosebită se va acorda circulației tipurilor melodice, precum și motivelor muzicale existente într-o anumită localitate și chiar în zonele învecinate.

- În funcție de situațiile ce apar pe teren, se vor lua în considerație folclorul și interpretii ce aparțin minorităților conlocuitoare, pentru a se evidenția eventualele interinfluențe.

- În cazul muzicii instrumentale, se va insista asupra instrumentelor tradiționale (fluier, tilincă, nai, cobză), fără a fi neglijate celelalte, îndeosebi instrumentele ce alcătuiesc grupurile de suflători (fanfarele). Cercetările asupra formațiilor instrumentale vor scoate în evidență și compartimentul acompaniator.

- Vor fi consemnate asemănările, ca și diferențierile ce apar între repertoriile celor mai valoroși interpreți vocali și instrumentiști (lăutari-țărani și lăutari-țigani), precizându-se toate melodiile pe care aceștia le cunosc, funcționalitatea și originea lor, gradul de viabilitate, variantele etc.

- În cadrul cercetărilor de teren complementare, piesele vocale vor fi imprimate cu textul muzical integral. Cele instrumentale să aibă mai multe strofe melodice reținute pe bandă.

- La imprimarea și analiza muzicii instrumentale, se vor avea în vedere aspecte organologice privind: construcția instrumentelor, acordajul, performanțe tehnice deosebite, locul anumitor instrumente în viața artistică a colectivității respective ș.a.

C. Transcrierea documentului muzical sonor

- Recomandabil este să se transcrie întregul material imprimat, care să fie edificator pentru toate genurile și repertoriile. Se vor întocmi fișe repertoriale, care să reprezinte cât mai complet fiecare gen în parte. De asemenea, se vor întocmi fișe de melodii, pentru piesele ce alcătuiesc repertoriul celor mai importanți interpreți.

Muzica instrumentală

- În transcrierea pieselor instrumentale se vor respecta înălțimea reală, tonalitatea în care este interpretată piesa, indicându-se armura tonalității sau a modului. (Ex. O horă în la bemol major nu va fi transpusă în do major, ci va fi scrisă în la bemol major, cu armura corespunzătoare. Un alt joc, interpretat în mixolidian cu tonica la va avea ca armură fa diez, do diez).

- În cazul jocurilor sau al unor cîntece măsurate se vor indica măsura și mișcarea metronomică a fiecărei piese. Vor fi precizate: forma arhitectonică a fiecărei piese, cu ajutorul literelor (A, B, C, D...) și variațiile ce apar pe parcursul desfășurării muzicale. Astfel, rîndul melodic nr.1 dintr-o Horă va fi notat cu litera A, iar dacă se repetă (cu mici modificări), va fi Av. Al doilea rînd va fi notat cu litera B etc. Deci, dacă Hora în discuție are numai două rînduri melodice diferite, forma sa arhitectonică va fi: AA_vBB_v; AAB_vB_v; ABAB_v; AB_vAB_v etc.

- În caz că în timpul interpretării apare un rînd melodic nou sau o variație, acestea trebuie consemnate la sfîrșitul partiturii, precizîndu-se locul și frecvența elementului respectiv.

- În transcriere, grafia va trebui să țină seama de siste-

mul metro-ritmic în care se integrează piesa respectivă (rubato, giusto, aksak, divizionar).

- în sistemul aksak se va folosi șaisprezecimea, în cel divizionar, pătrimea, iar în cel rubato - optimea, cu menționarea grăbirilor ori alungirilor.

a) Fragment în sistemul ritmic parlando rubato
(Doină de pe Valea Samuzestii Mare)

Cin-fi cu-cu pin-pa-du-ri Cin-fi
cu-cu pin-pa-du-ri Ni-mi-n la-mi na-l a-a-da

b) Fragmente in sistemul ritmic giusto-silabic
p. 144 (o. colind)

P. 144 (c. collind)
 Da Fi ve-sel cest domn burna Ha- le- ru- ni
 dom-nu-i ba- ru Da Fi ve-sel cest domn burna

 Pö-pö-ru-dä ru-dä Söi Du säs si u-dä Säitressen grünele, Säitressen grünele

c) Fragment în sistemul ritmic de sax. (Ca la capăt)

A musical score for the song 'The Rose Tree'. It features a treble and bass staff. The treble staff has a key signature of one flat (B-flat) and a 6/8 time signature. The melody is written in a simple, folk-like style. The bass staff provides a harmonic accompaniment, often using chords and single notes. The lyrics are written below the bass staff.

d) Fragmente în sistemul ritmic divizionar (Cîntec de joc)

Allegretto
 Foo-is verde ma-tas - tat, - loo-is verde ma - las - tat
 In-tri pa-ti-li-rra sat la la la la la In-tri pa-ti-li-rra sat la la la la la

Scu-lati, scu-lati bo-ieri mari, Scu-lati, scu-lati bo-ieri mari.

- Vor fi menționate acordajele instrumentelor, atunci cind sînt altele decît cele obișnuite (scordaturi, corzi încălecate, teluri, acordaje de cobză, de instrumente exotice etc.).

- În partitura instrumentală, pentru a se exprima cît mai exact grafic aspectele ale tehnicii și interpretării, se vor utiliza semnele: legato de expresie, marcato, staccato, mordent, tremolo e

Muzica vocală

- În transcriere se va folosi sistemul preconizat de Const. Brăiloiu și utilizat în mod curent în România: cu finala sol, pentru cîntece în game majore sau care au la bază moduri și scări de factură majoră, și cu finala mi, pentru cele de factură minoră.

- La sfîrșitul fiecărei piese se va consemna finala reală și ambitusul. (Ex. Un cîntec intonat într-un mixolidian pe do va fi transcris cu finala sol-1; apoi vor fi indicate nota do-1, ca finală reală, și ambitusul raportat la sistemul de transcriere adoptat: sol-1 - fa-2.

- În partitura muzicală, detașarea refrenelor se va face prin sublinierea textului acestora. La fel se va proceda și în cazul interjecțiilor. Vor fi subliniate de asemenea silabele de completare ce apar la sfîrșitul versului catalectic.

- Anacruza, silabele de sprijin ca și sunetele de sprijin de la începutul versului nu intră în structura acestuia. De aceea, pe portativ notele muzicale corespunzătoare vor fi scrise cu dimensiuni reduse față de restul partiturii și nu se vor încadra în măsură, detașîndu-se cu ajutorul barelor, iar textul corespunzător se va sublinia.

- În cadrul genurilor improvizatorice, mai ales, dar și în al

te situații, se vor indica grăbirile, răririle, alungirile, scurtările, pauzele ș.a. (care țin de stilul de interpretare) prin utilizarea semnelor corespunzătoare.

$\hat{p}$ = coroană. În anumite cazuri poate fi notată în paranteză durata exactă a coroanei. Ex: $\hat{p}$ (d = o d).

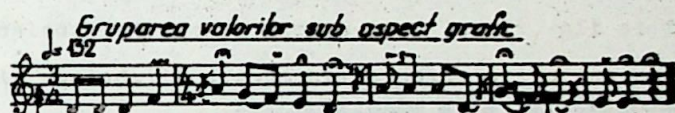
$\hat{p}$ = ușoară alungire

$\hat{p}$ = ușoară grăbire

$\hat{p}$ = ușoară urcare și ușoară coborâre.

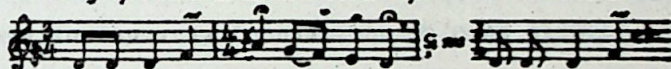
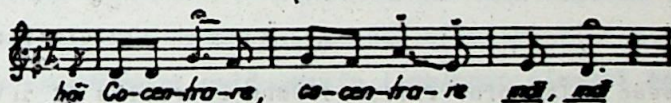
- În privința grupării valorilor de note din muzica vocală se va ține cont în permanență de structura trohaică a versului popular românesc.

Gruparea valorilor sub aspect grafic

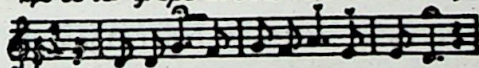
Mîngînirească și sus-pi-nă lî Cîneri în ca-să stra-lă

Se vor grupa valorile de note astfel în primul rînd melodic:

hăi Co-cen-tra-re, co-cen-tra-re mîl, mîl

Așa se vor grupa în serie valorile de note și în celelalte rînduri:

Studierea melodiilor

- O mare atenție este necesară la consemnarea scării oligocordice și pentatonice, în care un rol important îl au pienii. Astfel, sunetele constitutive ale scării se vor nota cu notă întregă, pienii cu o notă de dimensiuni reduse, de obicei în paranteză.

teze, iar finala (tonica) va fi încadrată într-un dreptunghi.

Măsura va fi grafiată diferențiat, conform sistemului metro-ritmic în care se încadrează melodia respectivă. Variantele care fac parte din sistemul parlando rubato nu trebuie încorsetate în mod forțat în măsuri. Astfel, la genurile doină propriu-zisă și bocet nu se marchează măsura decât în cazul unor fragmente în care ea poate să apară ca o excepție. Melodiile vocale din sfera sistemului giusto-silabic (colinda, cîntecul propriu-zis) vor folosi măsuri corespunzătoare, mixte ($\frac{3}{8}, \frac{5}{8}, \frac{6}{8}, \frac{2}{8}, \frac{4}{8}, \frac{7}{8}, \frac{2}{8}, \frac{2}{8}, \frac{3}{8}$) sau alternative etc.

- Melodiile vocale în sistemul aksak, mai rar întâlnite, vor folosi măsuri în care unitatea de timp este șaisprezecimea: $\frac{5}{16}, \frac{7}{16}, \frac{9}{16}$ etc.

D. Studierea materialelor și a bibliografiei

- Sînt necesare relațiile de colaborare bazate pe încredere și reciprocitate. Fiecare grup de etnomuzicologi va avea acces la materialele ce alcătuiesc fondul general de documentare pentru a se putea desprinde caracteristicile fiecărui fenomen luat în discuție, pentru a se putea formula concluzii clare, bine argumentate științific. Se va realiza în permanență o informare reciprocă asupra stadiului în care se află culegerile de teren și transcrierile de texte muzicale.

- Se va stabili o listă de priorități sau urgențe în cercetarea muzical-folclorică, punîndu-se accent pe eventualele zone etnografice încă neabordate sub acest aspect sau cunoscute superficial.

- Se va stabili de comun acord tematica și compartimentarea primului volum ce va aborda problemele de etnomuzicologie.

- Se va stabili ce activități vor avea de îndeplinit cercetă-

torii muzicologi angajați la elaborarea Tezaurului, precizându-se totodată termenele la care vor trebui finalizate diferitele etape ale lucrărilor, precum și predarea volumelor pentru tipar.

- Se vor face înlesniri reciproce privind cunoașterea exhaustivă a bibliografiei folclorice de strictă specialitate.

E. Elaborarea colecției muzicale

- Pentru obținerea unei colecții muzicale la nivelul exigențelor actuale, principiul selecției trebuie să opereze în permanență în activitatea de stabilire a melodiilor care vor intra în volum. De asemenea, se recomandă evitarea subiectivismului, fiind necesară o atitudine cât mai responsabilă față de materialele muzicale luate în studiu.

- Între criteriile generale de care trebuie să se țină seama atunci când se face selecția materialului, vor fi avute în vedere: Criteriul geografic (se va manifesta în primul rând prin grija pentru acoperirea întregului spațiu moldovenesc, atât în privința cercetărilor de teren cât și a transcrierii materialului adunat. În al doilea rând, se va avea în vedere reprezentarea celor mai importante zone folclorice, în care sînt prezente vetre arhaice cu puternice aderențe în tradiția neamului); Criteriul valoric (necesar pentru descoperirea celor mai reușite piese din punct de vedere artistic și, desigur, nu numai); Criteriul vechimii (datorită acestuia se va acorda o mare atenție, în cadrul fiecărui gen, melodiilor care prin caracteristicile lor se încadrează în folclorul muzical arhaic); Criteriul provenienței muzicii populare (are în vedere în principal creația țărănească, dar și cea lăutărească. Dacă se va constata că în interiorul creației țărănești au pătruns

și au fost acceptate melodii ale altor etnii, fenomen cît se poate de firesc adesea, aceste aspecte vor fi consemnate și detaliate sub toate aspectele); Criteriul circulației (cere ca din volum să nu lipsească tipurile melodice cele mai importante și totodată de mare viabilitate).

Fără îndoială, o colecție de cîntece nu poate fi întocmită fără a se opera și cu criterii specifice artei muzicale. Ca urmare se va ține seamă de: Criteriul scării muzicale (acordîndu-se atenție deosebită tuturor tipurilor de scări, oligocordice, pentatonice și pentacordice, hexacordice și octocordice, așa cum se manifestă fenomenul în diverse cîntece). Să vor respecta cu strictețe structurile oligocordice, fără a le "completa" cu sunete, considerîndu-le "scări defective". În melodii scările modale octocordice autentice (mod dorian, frigian, lidian, mixolidian) și plagalde lor vor fi interpretate corect, atît în stare naturală, cît și cu modificări. Cunoașterea corectă a scărilor și a modurilor va face posibilă clarificarea aspectelor evoluției muzicii populare, de la melodiile simple la cele dezvoltate.

Criteriul formei arhitectonice cere ca în colecție să fie introduse atît melodii monofrazale (formate dintr-o singură frază muzicală), care pot apărea în folclorul copiilor, în colindă, în unele cîntece rituale și ceremoniale etc., cît și melodiile mai dezvoltate, plurifrazale, prezente în unele variante de joc popular, în unele doine, balade etc.

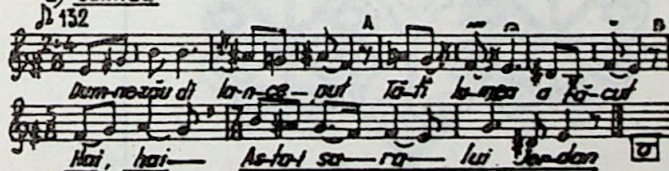
Criteriul ritmului muzical cere ca nici unul din sistemele ritmice descoperite și teoretizate de Const.Brăiloiu să nu fie tratat cu superficialitate, evitîndu-se astfel deformările și falsurile muzical-folclorice. Dacă piesele muzicale din sistemul divizionar curent în cîntecele propriu-zise moderne, în melodiile

jocurilor populare ș.a. sînt mai ușor de interpretat, în schimb, cele din sistemele parlando rubato, giusto silabic și aksak ridică probleme de mare dificultate adeseori. Oricum, observarea structurilor ritmice este deosebit de importantă în operațiunea de selecție.

Criteriul variației solicită cercetătorului să urmărească toate variantele muzicale. Așadar, trebuie introduse, alături de tipurile melodice și variantele alese ca fiind cele mai reprezentative. În privința ordonării materialelor muzicale din colecție, trebuie să se țină seama de sistematizarea genurilor muzicii populare românești, problemă teoretizată de Const.Brăiloiu și pusă în aplicare de discipolii acestuia. În cadrul fiecărui gen, melodiile vor fi așezate după criteriul evoluției - de la formele simple, la cele dezvoltate. Așadar, după realizarea fișei de gen muzical, în care vor fi menționate tipurile și variantele importante, melodiile vor fi așezate începînd de la cea mai simplă din punct de vedere muzical (scară, formă arhitectonică etc.) și terminînd cu melodia cea mai dezvoltată.

CÎTEVA MELODII DIN MOLDOVA, PE GENURI

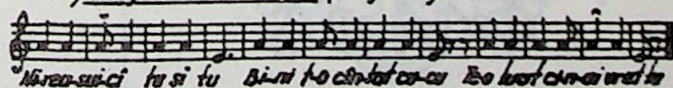
a) Colindă

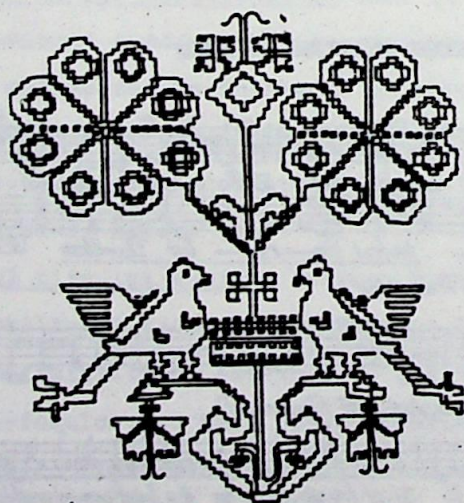
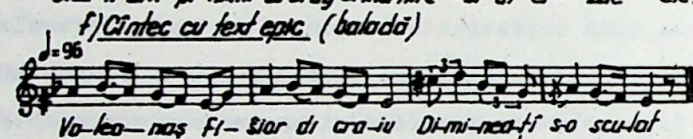
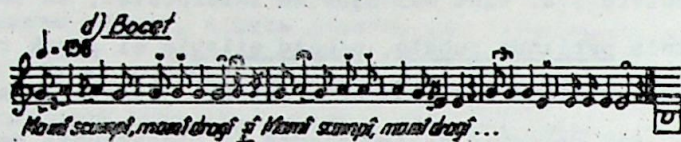

b) La cântări (fragment)

c) Strigătură melodizantă (fragment)

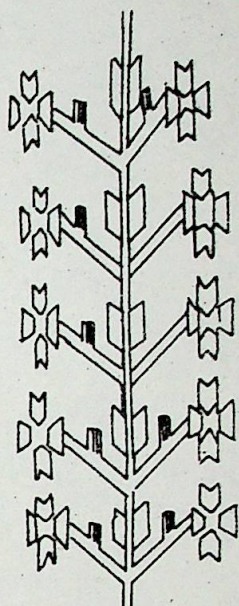

NOTE

Introduction	1
General description	2
Survey description	3
Structure - plan	4
- Foundation	10
- Walls	11
- Roofs	14
- Floors	14
- Stairs	17
- Windows	11
- Doors	21
- Ventilation	22
- Lighting	23
- Heating	24
- Cooling	24
- Sound	25
- Security	27
- Fire	27
- Sanitation	28
- Maintenance	30
- Conclusion	31
- Appendix	32
- Bibliography	33
- Index	34
- Glossary	35
- List of Figures	36
- List of Tables	37
- List of References	38
- List of Symbols	39
- List of Abbreviations	40
- List of Acronyms	41
- List of Initials	42
- List of Numbers	43
- List of Letters	44
- List of Punctuation	45
- List of Symbols	46
- List of Abbreviations	47
- List of Acronyms	48
- List of Initials	49
- List of Numbers	50
- List of Letters	51
- List of Punctuation	52
- List of Symbols	53
- List of Abbreviations	54
- List of Acronyms	55
- List of Initials	56
- List of Numbers	57
- List of Letters	58
- List of Punctuation	59
- List of Symbols	60
- List of Abbreviations	61
- List of Acronyms	62
- List of Initials	63
- List of Numbers	64
- List of Letters	65
- List of Punctuation	66
- List of Symbols	67
- List of Abbreviations	68
- List of Acronyms	69
- List of Initials	70
- List of Numbers	71
- List of Letters	72
- List of Punctuation	73
- List of Symbols	74
- List of Abbreviations	75
- List of Acronyms	76
- List of Initials	77
- List of Numbers	78
- List of Letters	79
- List of Punctuation	80
- List of Symbols	81
- List of Abbreviations	82
- List of Acronyms	83
- List of Initials	84
- List of Numbers	85
- List of Letters	86
- List of Punctuation	87
- List of Symbols	88
- List of Abbreviations	89
- List of Acronyms	90
- List of Initials	91
- List of Numbers	92
- List of Letters	93
- List of Punctuation	94
- List of Symbols	95
- List of Abbreviations	96
- List of Acronyms	97
- List of Initials	98
- List of Numbers	99
- List of Letters	100

C U P R I N S

A r g u m e n t	1
Recomandări generale	4
Surse documentare	6
Structura volumelor	9
- Introducerea	10
- Transcrierile	11
- Corpusul	14
- Ilustrațiile	16
Tipuri de fișe	17
Orientări tematice	21
- Agricultura tradițională	21
- Arhitectura populară	22
- B a l a d e	23
- B a s m e	24
- Ceramica tradițională	26
- C o l i n d e	27
- Covoare moldovenești	29
- D e s c i n t e c e	31
- Îndeletniciri secundare	33
- Obiceiurile ciclului familial	34
- P ă s t o r i t ũ l	39
- Portul popular	40
- S t r i g ă t ũ r i	42
- Teatru folcloric	43
Folclorul muzical	46
- Aspecte generale	46
- Cercetările de teren	48
- Transcrierea documentului muzical sonor	50
- Studierea materialelor și a bibliografiei	54
- Elaborarea colecției muzicale	55
N o t e	53

O parte din operațiunile pregătitoare în vederea publicării acestui material metodologic s-au făcut în cadrul și cu sprijinul CENTRULUI JUDEȚEAN DE CONSERVARE ȘI VALORIFICARE A TRADIȚIEI ȘI CREAȚIEI POPULARE și al INSPECTORATULUI PENTRU CULTURĂ AL JUDEȚULUI I A Ș I.